

card).

Gigant, la variant més freqüent antigament, és encara l'única registrada per JMarc (lín. 1478) i Busa-N. (Di-5), i si el *DTO.* (1847 ---) admet *gigant* és encara en segon terme, junt amb l'altra; preferida avui a Mallorca, ens fa la impressió que sigui per influència de les dues consonants que circumval·len la vocal, palatals totes dues a la illa (i qui sap si és a tort puix que un nom com aquest era natural que es transmetés més que res per via culta); avui, en tot cas, se'n fa present a l'illa pertot arreu (AMAlcover, *BDLC XIII*, 251),¹ i particularment en les designacions folklòriques i arqueològiques *Claper de gigants* (*Es Claper dağ gigánt* a Solleric, 1963), *kázə də žigáns* («*Es Call de Foc* és una ~») i a Son Serralla n'hi ha una altra, Perpinyent, 1964), i llegendes gigantomàquiques: *Sa sapağáda dağ žigánt* lloc cap al Puig de Randa, on tant a Algaida com a Lluçmajor conten que un d'ells va entrebancar-se o relliscar (1964).

La llengua literària s'ha decidit per *gigant*, que sembla ser ja la forma emprada pel B. de Maldà (*Coll. B. V.*, 122, i veg. infra els dos derivats), en tot cas Verdaguer: «Al temps que 'l gran Alcides anava per la terra, / tot escombrant-la ab clava fexuga, arreu-arreu, / de borts *gigants* y monstres qu' a Déu mo- vien guerra, / en flames esclatava, nevato, lo Pirineu», «en tant, del Rose vora les aygues, apedreguen / a l'hèroe grec deformes y rabaçuts *gigants* / ---», «fou lo *gigant* que pinten ab tot l'Olimp en guerra: / l'ixent sol ab sos braços tocava y lo que 's pon, / y, no content d'estrènyer, com dintre 'l puny, la terra, / d'estels volgué pujar-se'n a coronar son front», *Atl.* (52, 58, 46). I en el folklore parroquial i municipal: «en aquell moment, los *jigants* passavan dessota 'ls balcons, resistint, ab igual passivitat que un roure la nevada, una pluja abrumadora de paperets y de ginceta», Noller (*Croquis al n.*, 88). «El *gigant* del Pi / ara balla, ara balla --- el *gigant* de la Ciutat ---».

Sovint se n'ha ampliat l'ús tornant-lo adjectiu (Verdaguer, Maragall), «i un concert *gigant* / formarà ab ton cant / l'eco palpitant / de la fondata», Apelles Mestres (*Alpestre*, v. 13), funcionant llavors com a femení igual al masculí: «ni l'àguila *gigant* és prou ardida», Costa i Llobera (*Po.*, 69) (o amb *a*: «la soca de l'aura *jagant*», JFBoix Senmartí, «El Camí», 13-1x-33).

El femení, però, almenys en el folklore rondallístic i municipal, és *giganta*: «--- i després quan desfilarà la *giganta*, què els tiraràs a la bossa?», Bna., 1908 ---; «*giganta* jo, engrapava, com mà de Déu, la terra, / ab l'Atlas, Serra Estrela y 'ls Pirineus, per dits, / y un vespre, obrint ses boques, l'abisme fosc m'enterra, / los elements tots quatre dançant sobre mos pits», *Atl.* (50). Curiós que (pron. *jaganta*) hagi pres a Benassal l'acc. «gavell o formiguer molt gran i aplanat fet en les rompissades dels erms, ab l'artiga tallada, per a fer terra ermada, per als camps de sembradura» (GaGirona, *Voc.*).²

DERIV. En lloc de *giganta* també: «pintada la cara, d'un *gigant* amb grans mostatxos que feia, i l'altra

cara, d'una *gigantessa*, lletja com un dimoni», B. de Maldà (*Coll. B. V.*, 122).

En lloc de l'ús adjectiu documentat supra s'han usat dos derivats, *giganti* [1695, diccionari Lacavalleria, fi del segle XVIII]: «refereix mestre Nason --- / que en aquella gran ciutat - de *gigantines* murades, / qui, com si fossen miloques, - posave els jardins al ayre / vivian dos fadrinetxos - en dues cases veynades», Groca i Seguí (*Piramo*, JMBover, *BiEscrBal.* II, 275.2.2); divulgadíssim per Mn. Cinto (v. 2 de l'*Atl.*; v. 2 de l'*Oda a Barcelona*): «--- en *gigantina* arcada», *Atl.* de 1867 (v, 9b, descartat en la versió definitiva), però posat en aquesta en: «davanter de sa colla minvada, el Grec faldeja / les serres de Granada, com elles *gigantli*, / y per afraus y conques, cap a Llevant, / vo-reja la mar, a què les portes de Gibraltar obrí» (274); aquesta és la que en els meus temps d'adolescent comptava com «la veritable forma catalana»: després, sense extingir-se, ha anat reprenent els seus drets des de c. 1925, el *gigantesc* de remota prosòpia italiana i de tan bon tast rabelèsia: riquesa que podríem esmerçar útilment si generalitzàvem la distinció, que noto practicada pel meu pare (en les memòries del seu Viatge a Amèrica), emprant *giganti* per als homes i *gigantesc* per a les coses.

Gigantessa abstracte: «en *gigantessa* y mustles sos fills li retiraren / mes, com un got de vidre, llur cor fou trencadís, / puix après que 'ls realms y tronos revoltaren / també 'l de Déu cregueren seria escaldís», *Atl.* I, 8a. *Gigantenc*; *gigantet*; *gigantisme*; *gigantiu*; *gigantó*. *Agegant*, quasi només l'adj. part. *agegantat*: «la iglésia parroquial --- son paviment treballat a lo mosaico, conservant-se tals quals vestigis del temps de la gentilitat, de trossos de serpents, hòmens *agegantats* ---», B. de Maldà (*Exc.*, p. 17), «quan veu, a ses espatlles, un geni *agegantat* ---», *Atl.* (122). *Agegantament*, *Engegantir*.

CPRT.: *Gigantomàquia*; + *gigantomàquic*. *Giganto* (*DFa.*) (cf. supra la cita de Canals). *Gigantologia*.

¹ A Manacor, Palma etc., però *ligánt* a Artà, Capdepera i Son Cervera (*BDLC IV*, 270), etimologia popular potser també provocada per temes rondallístics d'ogres i colossos empresonadors. —² De manera que no sabem si el poble b-arag. de *Jaganta*, no gaire lluny a l'O. d'allà, és això mateix, més aviat que evolució fonètica del celtoide *Saganta*, com havia jo suggerit (*ColPrerrSalm.*, 1974, 109n., 151n.).

GEL, del ll. GĒLU id. □ 1.ª doc.: orígens (Llull) etc. «Avallats e vejats esta mort tan cruel, / la qual fan a mon Fill li malvat infel / --- / veus e com mor de set e donen-li fel / ab suja e vinagre, pus contraris a mel / que no és foc ardent a aigua ni a gel!», *Plant de Nostra Dona* (*NCL.* III, 67.286); «aquí són punides les ànimes de llurs pecats particularment, casques segons llurs crims --- los orgullosos són gitats e turmentats en lo pus pregon loc que hi és, entre molt gel e sutzura que-ls cobre tots ---», BMetge (*Somni*, *NCL.*, 95.20); «lo meu cor és tornat més fret que gel,